

Arbejde og erhverv

Derfor, mine kære brødre, stå urokkeligt fast, og giv jer helt hen i arbejdet for Herren. I ved jo, at jeres slid ikke er spildt i Herren” (1 Kor 15,58).

Hovedtanke

Arbejdet er noget, Gud har givet mennesket som en uundgåelig del af livet.

Introduktion

”Christopher Wren var arkitekt og ophavsmand til nogle af de smukkeste kirker i verden. Han havde blandt andet en afgørende rolle i forbindelse med opførelsen af St. Paul’s Cathedral i London. Under byggeriet inspicerede han byggepladsen og talte med forskellige håndværkere om deres arbejde. På vej ud fik han øje på en gammel mand, der blandede mørtel. Han henvendte sig til ham og spurgte: ”Nå, min gode mand, hvad laver De?” Manden vidste ikke, at det var Christopher Wren, der talte til ham, og svarede stolt: ”Hvad jeg laver? Jeg bygger en fantastisk katedral.” Sikke en storartet indstilling til arbejdet! Håndværkeren, der blandede mørtel, så sit arbejde som en del af noget større. Det gav hans beskedne indsats en enorm betydning. Bare vi dog alle sammen kunne se vores arbejde som en del af universets arkitekts store plan. Det ville give en meningsfyldt tilværelse” (T. Campolo, *Party auf Zimmer 210*, Asslar 2009, 238).

Bibelen beskriver himmel og jord som Guds værk. Alt har sin begyndelse med hans skabelse (1 Mos 1,1). Også mennesket kommer fra Guds hånd, og Gud og menneske beskrives som partnere. De er fælles om at arbejde med jorden. Gud lader det regne på jorden, og *Adam* (mennesket) skal dyrke *adamah* (jorden) og vogte den (1 Mos 2,5.15). Mennesket er en del af universets store arkitekts plan, og det har et kald og en opgave.

Facetter ved arbejdet – værdighed og velsignelse

1 Mos 2,5.15

Hvad siger teksterne om menneskets kald? Hvilken prioritet har arbejdet ifølge disse udsagn?

Baggrund

I fortællingen om skabelsen af menneske og dyr i 1 Mos 2 er der fokus på mennesket. Det bliver skabt af Gud og sat i en have, der er anlagt for menneskets skyld. I den første sætning om Adam understreges det, hvor højt Gud værdsætter ham, og hvilken opgave han får. Gud og menneske arbejder sammen til gavn for jorden. Mennesket (adam) har til opgave at dyrke og vogte jorden (adamah). Det skal udføre kreativt arbejde ligesom skaberen, i hvis billede mennesket er skabt. Også i en fuldkommen verden finder mennesket mening, tilfredsstillelse og glæde ved arbejdet.

Arbejdets væsen består i kreativt og aktivt at forme skaberværket og at vogte det. Gud begrænser ikke menneskets udfoldelsesmuligheder. Det får ikke nøje direktiver om, hvordan arbejdet skal udføres i detaljer. Gud har tillid til, at mennesket selv kan træffe rigtige beslutninger.

Til fordybelse

Til forskel fra antikkens ideal om frihed fra arbejde, som mere ansås for at være en forbandelse end en velsignelse, nedvurderes arbejde ikke i Bibelen. Det overvurderes dog heller ikke. Arbejde forudsættes at være en – om end modsætningsfyldt – del af tilværelsen. Den dovne og tåben nævnes som kontrast til den flittige og vise. Det er ikke nedværdigende at arbejde. Mennesket blev allerede bedt om det i Edens have. Arbejde er dog heller ikke et mål i sig selv. Intetsteds i Bibelen får mennesket først sin identitet i kraft af et arbejde.

Til eftertanke

”Mennesket dør ikke af at arbejde, men lediggang kan slå folk ihjel. Mennesket er nemlig født til at arbejde som fuglen til at flyve” (Martin Luther).

Facetter ved arbejdet – byrde og forbandelse

1 Mos 3,17-19

Hvad står under forbandelse – og hvad gør ikke?

Baggrund

Arbejde er ikke en forbandelse. Det hører til menneskets kald (2,15) og skal give en følelse af tilfredsstillelse i livet. Nu trues den. For forbandelsen rammer ganske vist ikke mennesket direkte, men indirekte via den jord, som det lever med og af. Fremover kommer det til at kæmpe med vanskeligheder, uforudsigeligheder og fiaskoer.

Til fordybelse

Efter syndefaldet ændres menneskets forhold til arbejde. Det erfarer nu en helt ny side ved det. Mange oplever det som et dagligt slid, der ender med døden. De knokler i dårligt betalte job, som de ikke udøver af egen fri vilje, og de ser bare frem til endelig at kunne gå på pension.

Nogle mennesker oplever, at arbejdet lægger beslag på hele deres tid og bliver det centrale i deres liv, ja, hele deres identitet kan endda ligge i arbejdet. Uden for arbejdssammenhæng kan de føle sig deprimerede og rastløse. De bliver usikre og ved ikke, hvad de skal tage sig til. Når de når pensionsalderen, er de kørt ned, både fysisk og psykisk, og ganske ofte dør de før tid.

Til anvendelse

Arbejde er mere end en (samfunds)økonomisk nødvendighed. Mennesket er mere end en arbejdskraft. Forstået på den rette måde bliver ens livsværk en måde at tjene på og et billede på ens eget forhold til Gud.

Til eftertanke

„Arbejde er en af de bedste måder at udvikle sin karakter på”
(Samuel Smiles).

Arbejde – "Hvad du end har for, så gør det helhjertet" (Bibelen på hverdagsdansk)

Præd 9,7-10

Hvad betyder "Hvad din hånd finder på at gøre?" (1992 overs.)

Baggrund

"Prædikerer har fuldt ud forstået, hvordan det står til med denne verden og os mennesker. Han er tæt på at fortvivle og vil egentlig helst dø. Alligevel gør denne erkendelse ham ikke handlingslammet. Han opfordrer på ny til, at hvert menneske bør sige ja til livet og elske det. Han ser også positivt på ægteskabet og opfordrer til at pleje kroppen. Han holder fast ved, at alle mennesker er i Guds hånd (v. 1). Gud glæder sig, når vi frimodigt kaster os ud i livet uden illusioner (v. 7ff)" (H. Bruns, *Die Bibel mit Erklärungen*, Gießen 2013, 815).

Til fordybelse

Gud har givet os mulighed for at "bruge vores hænder", for at vi kan finde tilfredsstillelse og glæde ved det. I psykologien betegner begrebet "selvvirksomhed" overbevisningen om, at ethvert menneske kan magte vanskelige situationer og udfordringer ved egen kraft og opnå noget meningsfuldt i tilværelsen. Aktiviteter øger selvvirksomheden.

Samtidig med, at det at kunne udrette noget med sine hænder er en Guds velsignelse og giver os mulighed for at leve et i vid udstrækning meningsfyldt og tilfredsstillende liv, er det Guds plan, at vores aktiviteter også bliver til velsignelse for andre mennesker. Paulus understreger, at vi skal arbejde og gøre noget nyttigt med vores hænder, så vi har noget, vi kan dele med andre. Han levede selv efter princippet: "I ved selv, at disse hænder har tjent til alt, hvad jeg og mine medarbejdere havde brug for" (ApG 20,34-35).

Til eftertanke

"Det er da muligt, at dommedag kommer i morgen. Så vil vi med glæde holde op med at arbejde for en bedre fremtid – men ikke inden da" (Dietrich Bonhoeffer).

Arbejde og kald

1 Mos 4,2.
17-22; 25,27

Hvad siger disse tekster om, hvordan erhvervene opstod?

Baggrund

Det fortælles om Adam og Evas første efterkommere, Kain og Abel, at den ene var agerdykker, og den anden var hyrde. Bonde og hyrde var de tidlige tiders hovederhverv. Om Esau og Jakob hører vi, at den ene foretrak jagt og den anden husligt arbejde. Om Kains efterkommere – Kain anses for kulturens fader – siges det, at de videreudviklede skaberværket, idet de beskæftigede sig indgående med landbrug og musik samt udviklede redskaber og anlagde byer.

Deraf kan man se, at Gud udstyrer mennesker med forskellige evner. I variationen af begavelser afspejles princippet om enhed og mangfoldighed: Gud skabte menneskene, men gav dem forskellige evner.

Til fordybelse

Luther satte sit præg på begrebet "Beruf" (da: kald). Han udvidede "kaldelsen" til troen (1 Kor 7,20) til også at gælde kaldelsen til arbejdet (ty: Berufung). Derpå kaldte han "arbejde" for "Beruf". Dermed var der ikke længere nogen værdiforskel på "åndeligt" og "verdsligt" arbejde. Luther sidestillede i princippet præstens, hhv. prædikantens, arbejde med det arbejde, et hvilket som helst menighedsmedlem udførte.

I bibelsk forstand skal arbejdet tjene til at videreudvikle skaberværket og bidrage til livets udfoldelse. Sådan set får hvert menneske et kald. Mennesket har i sig et behov for at erkende og acceptere dette "kald". I vores profession (Beruf) håber vi på at kunne udnytte og anvende vores evner og færdigheder for deri at finde ægte tilfredsstillelse.

Til eftertanke

"Et arbejde er livets ryggrad" (Friedrich Nietzsche).

At arbejde og at leve som kristen

Gal 5,22-26

Hvad ønsker Guds ånd at fremkalde i et menneskes liv?

Baggrund

Versene 22 og 23 beskriver, hvordan Guds ånd påvirker mennesker, og hvilke forandringer det fører med sig. Åndens frugt består af en klase af "druer", det vil sige egenskaber og adfærdsmønstre, der har en positiv indvirkning på vores praktiske liv. Livet *i ånden* har konkret indflydelse på vores adfærd, også på arbejdslivet.

Til fordybelse

Her følger tre opfattelser, der vedrører forholdet mellem arbejde og kristen levevis:

- Den første sætter vandtætte skotter mellem arbejde og livet som kristen. Jeg er kristen, når jeg holder andagt, går til gudstjeneste eller befinder mig i en bibelkreds. Når jeg er på arbejde, er jeg et menneske som alle andre. Jeg lægger kræfter i det, og somme tider tærer det på mine kræfter.
- Den anden opfattelse anerkender, at der er situationer, hvor de to ting overlapper hinanden. Det sker for eksempel, når jeg missionerer: når jeg beder for en kollega, der er i en vanskelig situation, når jeg inviterer nogen med til gudstjeneste, eller når jeg efter fyraften drøfter livets mening med kolleger.
- Det tredje synspunkt afviser, at der skulle kunne sættes skel mellem de to ting: at jeg er en kristen, kan ses i enhver livssituation, altså også i arbejdslivet. Troen gennemsyrrer mit forhold til mit arbejde. Dette kan aflæses i min indstilling og min daglige adfærd.

Til eftertanke

"Da mennesket ikke kan eksistere i denne verden uden at arbejde, og da arbejdet i den grad er en del af mennesket, bør mennesket lære at have sin Gud med i det alt sammen, uafhængigt af opgave og sted" (Mester Eckhart).

Et liv til ære for Gud

1 Kor 10,31

Hvilken indstilling opfordrer Paulus de troende til at have?

Baggrund

I kap. 8-10 i Paulus' Første Brev til Korintherne kommer han ind på spørgsmålet om, hvorvidt det er tilladt at spise afgudsofferkød. Han konkluderer: "Enten I altså spiser eller drikker, eller hvad I end gør, skal I gøre alt til Guds ære". Overvejelserne udvides til også at dreje sig om de kristnes liv og adfærd i det hele taget: de skal prise Gud med alt, hvad de gør eller ikke gør, og de bør med taknemmelighed bekende hans magt og herlighed.

Til anvendelse

Det er en moderne tendens at splitte livets forskellige sider op i indbyrdes uafhængige områder. Nu til dags adskiller vi arbejdsliv fra familieliv, fritidsliv og måske endda det åndelige liv. Ønsket om at skille disse områder ad, så der kun er få – helst slet ingen – overlap, er i en vis henseende på sin plads. Man bør dog ikke isolere den åndelige dimension: familie, fritid og arbejde kan ikke adskilles fra den kristnes vaner, værdier og mål. Det er kun, når vi ser alle aspekter af livet som en helhed, at vi kan ære Gud, med *alt hvad vi end gør*.

Resumé

Arbejde er en del af Guds velsignelser til os mennesker. Dog er arbejde ikke et mål i sig selv. I arbejdet kan vi opdage vores kald og komme tættere på "at dyrke og vogte jorden".

Spørgsmål til drøftelse

Indledende
spørgsmål

1. "Guds eller guld ville ikke afholde mig fra at arbejde, fordi det er påbudt mig at arbejde" (Martin Luther).

Deler I denne overbevisning?

1 Mos 2,5.15;
3,17-19

2. **Hvad siger disse tekster om arbejde?**

Hvordan kan vi få en positiv indstilling til arbejde og fremme den?

Præd 7,9-10

3. **Hvad gør det ved jer, når I ikke oplever "jeres hænders værk" som en velsignelse?**

I hvor høj grad kommer urimelig aflønning (fx løndumping og bonusser på chefniveau) os ved?

1 Mos 4,2.17-22;
25,27

4. **Hvordan beskrives erhvervenes oprindelse?**

Hvad har hjulpet jer til at opdage jeres kald?

Hvordan kan man hjælpe mennesker, der endnu ikke har opdaget deres kald?

Afsluttende
spørgsmål

5. **Arbejdet må aldrig fylde så meget, så man glemmer Gud.**

Hvad mener I om denne påstand?